

Lapsnuitkevers

Diverse uitheemse lapsnuitkevers, behorende tot het genus *Otiorhynchus*, komen sinds enkele jaren voor in Nederland. Deze kevers kunnen schade veroorzaken aan een groot aantal plantensoorten, vooral houtige sier- en fruitgewassen. Een enkele soort tast kruidachtige planten aan.

In Nederland komen 18 verschillende soorten lapsnuitkevers voor, waarvan 7 soorten uitheems zijn. De bekende uitheemse soorten komen oorspronkelijk uit Zuid-Europa. Het gaat om de:

- *O. armadillo* (zie foto 1)
- *O. aurifer*
- *O. crataegi*
- *O. dieckmanni*
- *O. meridonalis*
- *O. salicicola* (= *O. appeninus*)
- één nieuwe nog onbekende soort

De 11 inheemse soorten zijn:

O. atroapterus, *O. ligneus*, *O. ligustici*,
O. lugdunensis, *O. ovatus*,
O. porcatus, *O. raucus*,
O. rugostriatus, *O. singularis*,
O. sulcatus en *O. veterator*.

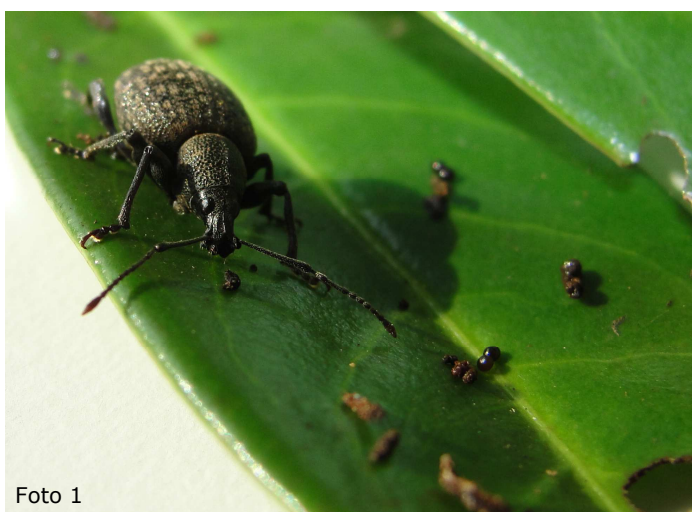

Foto 1

Lapsnuitkever *Otiorhynchus armadillo* (bron: nVWA)

Biologie

De meeste *Otiorhynchus*-soorten zijn parthenogenetisch. Dit betekent dat alleen vrouwtjes voorkomen en de voortplanting via onbevuchte eieren plaatsvindt. Van de uitheemse soorten *O. armadillo* en *O. salicicola* komen zowel mannetjes als vrouwtjes voor. Een voorbeeld van een parthenogenetische soort is de taxuskever (*O. sulcatus*), een bekende schadelijke inheemse soort.

De meeste kevers kunnen worden aangetroffen tussen half juni en eind augustus. Ze beginnen na circa een week eieren te leggen en gaan daar mee door totdat ze sterven. Een kever kan honderden eieren leggen. De eieren worden in de grond gelegd en komen na twee weken uit. De larven vreten van de wortels van de planten en zijn vooral schadelijk wanneer ze bijna volgroeid zijn. De kevers hebben één generatie per jaar.

Situatie in Nederland

De uitheemse lapsnuitkevers zijn waarschijnlijk via plantmateriaal in Nederland terecht gekomen en kunnen in Nederland overleven. De ontwikkelingssnelheid hangt sterk af van de omgevingstemperatuur. In verwarmde kassen kunnen de kevers het hele jaar door actief blijven en eieren leggen.

Hoe is een lapsnuitkever te herkennen?

Alle lapsnuitkevers hebben een brede verlengde snuit met kaken aan het uiteinde. De antenne is geknikt en heeft een verdikking aan het einde. De snuit heeft een "oorvormig lapje" opzij (vandaar de naam lapsnuitkever) waarin de antennen geplaatst zijn. Alle kever soorten zijn bruinachtig-zwart van kleur. De dekschilden zijn vergroeid (kevers kunnen niet vliegen), zijn vaak bekleed met haren en/of schubjes en hebben soms lengtegroeven. Het halsschild is vaak volledig met bobbeltjes bezet.

De lengte van de kevers varieert, afhankelijk van de soort, tussen de 5,5 en 15 mm. Het is erg moeilijk te bepalen om welke van de achttien soorten het gaat. Alléén een diagnose van de kever door een entomologische specialist geeft zekerheid.

Foto 2

Foto 3

Foto 2: lapsnuitkevers *Otiorhynchus ovatus* (kleine kever) en *Otiorhynchus armadillo* (bron: nVWA)

Foto 3: *Otiorhynchus armadillo* (bron: nVWA)

De larven zijn pootloos, hebben een grote bruine kop en een crème-witkleurig, C-vormig lichaam. De lengte van de larven varieert, afhankelijk van soort en leeftijd, van 2 tot 20 mm (foto 4). De poppen zijn witachtig, de vleugels, poten en snuit zijn al duidelijk te herkennen (foto 5).

Foto 4

Foto 5

Foto 4: larve van de lapsnuitkever *Otiorhynchus sulcatus* (bron: Theodoor Heijerman)

Foto 5: pop van de lapsnuitkever *Otiorhynchus sulcatus* (bron: Theodoor Heijerman)

Welke schade veroorzaakt de lapsnuitkever?

De lapsnuitkevers zijn schadelijk voor een groot aantal plantensoorten, vooral houtige sier- en fruitgewassen. Een enkele soort tast kruidachtige planten aan. De volwassen kevers vreten aan de bladeren en twijgen van de planten. De meeste volwassen kevers zijn alleen 's nachts actief, overdag verschuilen zij zich. Zij verraden hun aanwezigheid door hun karakteristieke vraat aan de bladeren. Vanaf de rand van het blad ontstaan gaten die lijken op grote happen uit het blad (foto's 6 en 7). Sommige soorten zoals *O. armadillo* en *O. salicicola* zijn ook overdag actief en gemakkelijk waar te nemen.

De larven leven ondergronds en knagen aan wortels van planten, zodat ze alleen zichtbaar worden bij het opgraven van de wortelkluit. Vooral net geplante exemplaren en containerplanten ondervinden ernstige schade van deze wortelvraat. Door de vreten van de larven kunnen planten achter blijven in de groei en in het meest extreme geval volledig afsterven.

Foto 6: Schade aan bladeren veroorzaakt door een lapsnuitkever (bron: nVWA)

Foto 7: Schade aan blad veroorzaakt door de lapsnuitkever *Otiorynchus crataegi* (bron: nVWA)

Hoe is de lapsnuitkever te bestrijden?

Er zijn een aantal mogelijkheden om de kevers en de larven te bestrijden. Geen van de methoden is echter 100% effectief.

Via natuurlijke weg

De kevers en ook de larven worden opgegeten door vogels (bijvoorbeeld kippen) en padden. Ze kunnen ook worden aangetast door schimmels, vooral onder vochtige omstandigheden.

Door verschillende weersomstandigheden en natuurlijke vijanden kan de populatie lapsnuitkevers van jaar tot jaar sterk wisselen.

Kevers vangen

Er zijn voor particulieren momenteel geen gewasbeschermingsmiddelen beschikbaar die een goed effect hebben tegen de kevers. Kevers kunnen wel worden gevangen door bijvoorbeeld houten planken op de grond te leggen. Men kan ook bloempotten, gevuld met vochtig houtwol, op hun kop op de grond plaatsen, waarbij middels een stokje een kleine opening wordt gecreëerd zodat de kevers erin kunnen komen. De kevers schuilen onder de planken of in de potten en kunnen 's morgens worden gevangen.

Bestrijding van larven met aaltjes

Er zijn insectenparasitaire aaltjessoorten die gebruikt kunnen worden om de larven van lapsnuitkevers te bestrijden. Deze aaltjes geven geen schade of overlast in de tuin.

De aaltjes kunnen worden ingezet wanneer de bodemtemperatuur minimaal 5 - 12°C is, afhankelijk van de aaltjessoort. De grond moet voldoende vochtig zijn zodat de aaltjes zich goed kunnen verspreiden. Bij droge grond kan beregening worden toegepast. Het aaltje dringt binnen bij de larve waar ze zich vermenigvuldigt. Eenmaal binnen scheiden de aaltjes een bacterie af die de larven doodt. Wanneer er geen larven meer aanwezig zijn neemt het aantal aaltjes in de bodem af. Omdat een nieuwe populatie van larven in de grond kan worden opgebouwd door introductie van kevers uit de omgeving dient een bestrijding met aaltjes eventueel tweemaal per jaar te worden uitgevoerd.

Informatiebronnen

- Heijerman, Th., Drost, M.B.P., 2000, *Otiorhynchus aurifer*, een Zuid-Europese snuitkever ingeburgerd in Nederland (Coleoptera, Curculionidae) Entomologische Berichten 60 (5) p. 84-88
- Heijerman, Th. et al., 2003, *Otiorhynchus apenninus*, een nieuwe snuitkever voor Nederland (Coleoptera, Curculionidae), Nederlandse Faunistische Mededelingen 19.p.41-43
- Heijerman, Th., Hellingman, S., 2008 *Otiorhynchus armadillo*, een invasieve snuitkever gevestigd in Nederland (Coleoptera, Curculionidae), Nederlandse Faunistische Mededelingen 29.p.37-48
- Heijerman, Th., Hellingman, S., 2009 *Otiorhynchus meridionalis*, een nieuwe invasieve snuitkever voor de fauna van Nederland (Coleoptera, Curculionidae), Entomologische Berichten 69 (3) p. 95-100